
DUBBELINTERVIEW

Lagen in de tijd

TEKST: JOKE GOUDSWAARD

Op een zonnige herfstmiddag stappen ze binnen: een cursiste van het eerste uur, Maathe (1942) uit groep Phoenix 1 en een cursist van nu, Andreas (1972) uit Phoenix 108. Dat ze ‘toevallig’ moeder en zoon zijn geeft het interview een speciale diepgang. Als oud-cursiste van Phoenix 8 sta ik er precies tussenin op de tijdlijn. Het is bijzonder dat er nog altijd oefeningen zijn die ik nu al jaren als trainster doorgeef, waarvan ik tot in al mijn cellen weet: dit is spannend, op de grens van wat je kunt en wilt; en tegelijkertijd zo uitdagend mooi. Wat zijn voor Maathe en Andreas de momenten om nooit te vergeten? Wat leerden ze en hoe passen ze het toe? De openingsvraag ‘wat gun je de ander om te leren?’ is een opwarmertje. Maathe: ‘Ik gun Andreas om een blij, gelukkig en aanraakbaar mens te zijn die zichzelf kan omarmen.’ Andreas: ‘Ik gun Maathe om de rust te vinden in wat er allemaal al is.’ Met glinsterende ogen kijken ze elkaar aan. Zo. Dit is gezegd. >

Het keukentje van God

Maathe: 'Bij mij zijn door Phoenix diepere lagen in mezelf geopend. Meer en meer kwam ik mijn projecties op het spoor. Het groepsproces - het over elkaar heen rollen en de kans om daar iets positiefs van te maken - heeft mij geraakt. Jaloezie was nu niet een gevoel dat ik meteen onderkende; en dan de herkomst in de onderlaag te mogen onderzoeken. Geweldig, wat een kans! Tijdens de opleiding heb ik veel ballast overboord kunnen werpen van mijn streng christelijke, kerkelijke de 'zwarte kousenkerk' genoemd. Het was een intens beklemmend en bevrijdend moment toen ik symbolisch de donkere kleding van mijn vader, die ouderling was in die kerkgemeenschap, verbrandde.' Ze vervolgt enthousiast: 'Ik noem Phoenix weleens 'het keukentje van God'. Een werkplaats ten dienste van de liefdeskracht.'

Er ging een wereld voor me open

'Na de tweejarige opleiding leerling-begeleiding bij Wibe Veenbaas, Piet Weisfelt en ook Monique van Hattem wist ik: hier wil ik mee aan het werk. Dat liep naadloos over in de start van Phoenix. Naast mijn docentschap Nederlands begon ik met mijn eigen praktijk en met biografiewerk vanuit de antroposofie. Bij Phoenix ging er een wereld voor me open! Ik had de Voortgezette Opleiding aan het IVABO gedaan, richting groepsdifferentiatie. Maar daar werd het eigen materiaal nauwelijks gebruikt. Hier werd alles tot een levende ervaring gemaakt. In de interactie ging het telkens om je persoonlijke ontwikkeling. Er werd vreselijk veel gehuild en gelachen! Ik had alleen een hekel aan die eindeloze knuffelrondes. Dat was nooit mijn favoriete bezigheid. Ik heb veel geleerd van de trainers. Monique gaf veiligheid en sprankeling, Wibe voelde

als omfloerst fluweel, Piet viel op door zijn directheid en wonderlijk genoeg ook door zijn tederheid.' Dan zingt Maathe jaren na dato spontaan haar afscheidsliedje: 'Lelietjes der dalen bracht ik mee voor Piet, die zo stil kan troosten zacht verdriet.' Haar kernzin voor Phoenix is 'In liefdesdienst zijn slechts gewonde krijgers bruikbaar (een citaat van T. Wilder). Je leert daar om je wonden te likken en te helen, en dienstbaar te zijn aan anderen'

De kelder in...

We gaan van 1989, het eerste opleidingsjaar van Phoenix, naar 2015. Andreas is net gestart met het derde jaar, nadat hij het diepe dal van het tweede jaar heeft doorkruist. 'Het eerste jaar was als laaghangend fruit plukken, in een soort hoerastemming. Het tweede jaar ga je echt de kelder in. Pittig en niet leuk.' Maathe herkent dit meteen: 'Ik was er >

soms kapot van. Ik herinner me dat ik eens in een hoekje zat te huilen omdat de trainer voor mijn gevoel veel meer aandacht voor het verdriet van iemand anders had.' Andreas vervolgt: 'Twee mannen als trainer kan ik me niet voorstellen. Bij ons geeft juist de wisselwerking tussen een man en een vrouw zo'n spannende dynamiek.' Joke vult aan: 'Wij zitten er om overdracht van cursisten op te roepen. Ik nodig uit tot 'moederhaat' en Morten tot 'manelijke uitdaging'. Andreas: 'Wat een shockmoment toen de trainer tijdens de eerste bijeenkomst iemand op schoot nam. Dit gaat echt te ver, dacht ik. Dat doe je toch niet in het therapeutisch werkveld!' En met een grote grijns: 'Nu begrijp ik zo'n interventie steeds beter.'

De tovenaarsleerling en de magie

'Dat rondje op de eerste dag maakte dat ik niet meteen wegliep. Het was magie! Hoe kun je nu aan de stand van iemands kin zien wat er speelt? De verwondering staat opnieuw op zijn gezicht. 'Ik wilde wel die tovenaarsleerling zijn! En dat is gebeven, die motivatie. Ik ben nog steeds benieuwd naar het programma en hoe ik me die kunst eigen kan maken.'

Schoonheid en diepte

Andreas is werkzaam als theaterregisseur in organisaties, zijn honger naar leren is hoe je de Phoenixlessen in dit werkveld toepast. 'Bij Storytelling in het bedrijfsleven zet je mensen op het podium, in het licht – nu zie ik daarin ook hun script. Mijn geheime agenda is dat ik nu kan vragen: "Zie je een relatie tussen het hier en nu en wat er ergens vroeger is gebeurd?" – zonder verder veel te verklappen. Mijn gave is dat ik snel

in vertrouwen genomen word. Ik mag vragen 'waar ken je dat nu van?', een echte Phoenixvraag, en dan 'wat gebeurt er nu?'. De laag van schoonheid en diepte.'

Het is echt!

'Je moet je wel voornemen om een tovenaarsleerling te zijn; vroeger op de universiteit zorgde ik al dat ik mijn boeken had gelezen.' En eerlijk vult hij aan: 'Ik neem moeilijk aan van andere mensen; hier wil ik aan nemen. Ik erken jullie als leraar! Omdat jullie de vraag naar de schaduw stellen. Dit geeft een diepe kennis en ervaring.' Naar Joke: 'Zoveel dood breng je in, precies zoals het is, niks opgepoetst.' Over Morten: 'Zo'n rolmodel in directheid, krachtig en speels, inclusief seksualiteit. Dat wil ik ook. Het is echt!' Is er dan niets vervelend? 'Naast die knuffelrondes en de patstelling aan het begin van de dag - hoe je al die vragen 'hoe gaat het?' niet meteen met koffie blust - is het kiezen van intervisiegroepen een crime.' Dat is duidelijk. 'Het concept van Phoenix is zo'n goede vorm.' Joke vult aan: 'De leerlijn van drie jaar is een bewuste keuze. Het wakker roepen in jaar een, dan de put in het midden en in het derde jaar de integratie in jezelf.' Andreas: 'Mensen zagen halverwege het tweede jaar gewoon grijs en niemand deed een poging om het mooier te maken.'

Onvergetelijk

Maathe vertelt hoe ze Piets hulp inriep in het begeleiden van een agressieve cliënt, die haar klem zette met de uitstraling 'wil je alsjeblieft voorzichtig met me zijn?' 'Piet maakte hem bewust van zijn chantage, door letterlijk bovenop hem te gaan zitten. Hierna zette hij zijn zachtheid in. Het was onverge-

telijk!' Andreas sluit aan: 'Op de eerste cursusdag vroeg een medecursist mij om hem niet al te hard aan te pakken. Ik wilde er keihard tegenin gaan. Voor alle zekerheid liep ik even naar Morten, die raadde me fijntjes aan: "Misschien kun je eerst even gewoon jezelf zijn?"' Maathe: 'En dan dat criterium voor de gesprekken: hoeveel natte zakdoeken zijn er doorgegaan? Dan wist je dat je goed zat.'

De diepere waarheid

De kernzin van Andreas over Phoenix gaat over de ontdekking dat er uiteindelijk toch wetten zijn, wetten die je grond onder de voeten geven: 'Er bestaat een waarheid, toch!' Opgeleid in de Moderne letterkunde en Filosofie waarbij 'de' waarheid' juist ter discussie stond, is dit een ontdekking die telt. 'Mede door mijn zwaar gehandicapte broer Ruben kon ik niet geloven in een God, een god die mijn broer zo liet lijden in zijn lichaam. Tijdens de opleiding beseftte ik dat er op een ander, meer individueel niveau sprake is van waarheid, je eigen waarheid. Een waarheid die je niet hoeft te verdedigen, maar die zich gaandeweg bij het bewust worden van je eigen pad openbaart.' Dat is de slotzin van een prachtig interview met twee mensen die Phoenix door en door kennen, en de schat die ze er ophaalden, voluit toepassen. Door alle lagen van de tijd heen! 🌀